

Wrocław

miasto spotkań

PROFILAKTYKA PRÓCHNICY ZĘBÓW U DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM, 3-5 LAT

zdrowie i bezpieczeństwo

Program finansowany przez Miasto Wrocław

Partnerzy programu

- Urząd Miejski Wrocławia, Departament Spraw Społecznych, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych, Wydział Edukacji,
- Katedra i Zakład Stomatologii Zachowawczej i Dziecięcej UM,
- Komisja Stomatologiczna DRL,
- Wrocławskie Centrum Zdrowia SP ZOZ,
- gabinety stomatologiczne,
- rodzice,
- wrocławskie przedszkola,
- Wrocławski Teatr Lalek,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna,
- wrocławskie media lokalne - gazety lokalne, radio i telewizja.

Odbiorcy programu

- 7000 dzieci w wieku 3-5 lat, uczęszczających do 71 wrocławskich przedszkoli i ich rodzice

Wrocław
miasto spotkań

Dlaczego chcemy realizować program?

- 61,5% dzieci w wieku 3 lat nigdy nie było u stomatologa,
- 37% dzieci w wieku 3 lat myje zęby 2 razy dziennie,
- 31% dzieci w wieku 3 lat myje zęby bez pomocy rodziców,
- 50% dzieci spożywa codziennie słodczyce,
- 6% matek zwraca uwagę na czas szczotkowania zębów,
- 56% dzieci w wieku 3 lat ma próchnicę zębów.

Dane z badań ogólnopolskich „Monitoring zdrowia jamy ustnej” przeprowadzanych na zlecenie Ministerstwa Zdrowia

Cel programu

Zmniejszenie występowania choroby próchnicowej u dzieci w wieku 3-5 lat, poprzez zintegrowane działania edukacyjne i profilaktyczno-lecznicze.

Cele szczegółowe

- kształtowanie u dziecka nawyków higienicznych i żywieniowych,
- mycie zębów dzieciom przez rodziców,
- ograniczenie spożycia cukrów w żywieniu dzieci,
- likwidowanie leku przed wizytą w gabinecie stomatologicznym,
- kształtowanie nawyku korzystania z wizyt kontrolnych w gabinecie stomatologicznym nie czekając na sytuacje bólowe,
- przestrzeganie przez rodziców higienicznych,
- profilaktycznych i dietetycznych zaleceń dla dziecka.

Warunkiem osiągnięcia celu programu jest współpraca środowisk

- Środowisko nauczania i wychowania

- Środowisko rodziny

Zdrowego stylu życia dziecko uczy się w przedszkolu, szkole i w domu. Jeśli nie ma współpracy rodziców z nauczycielami wówczas wiedza dziecka nie przekłada się na nawyki zdrowotne.

Zadania programu

1. Edukacja w zakresie zdrowia jamy ustnej dla rodziców i dzieci w wieku 3-5 lat
 - spotkania w przedszkolu lekarza stomatologa z dziećmi i personelem pedagogicznym,
 - prowadzenie przez nauczyciela zajęć edukacyjnych dla dzieci,
 - udział dzieci w spektaklu teatralnym nt. zdrowia jamy ustnej.
2. Wykonanie badania stomatologicznego jamy ustnej, podczas wizyty rodzica z dzieckiem w gabinecie stomatologicznym.
3. Wykonywanie u dzieci zabiegów profilaktyczno - leczniczych finansowanych z NFZ lub odpłatnych, zalecanych przez lekarzy stomatologów.

Problem zdrowotny dzieci

Wyniki badań epidemiologicznych wskazują, że w Polsce zachorowalność na próchnicę utrzymuje się, wg kryteriów WHO, na wysokim poziomie i jest jedną z najwyższych w Europie, i na świecie.

Posiedzenie Komisji Zdrowia Sejmu RP 23 maja 2007 r.

Próchnica zębów

Próchnica zębów jest chorobą infekcyjną wywołaną głównie przez bakterie kwasotwórcze, tj. wytwarzające z cukrów kwasy. Tworzą one na zębach miękki osad, zwany płytką bakteryjną lub płytką nazębną.

Pożywką dla bakterii są węglowodany (cukry), które dostarczane są z pożywieniem. Bakterie próchnicotwórcze rozkładają cukry do kwasów.

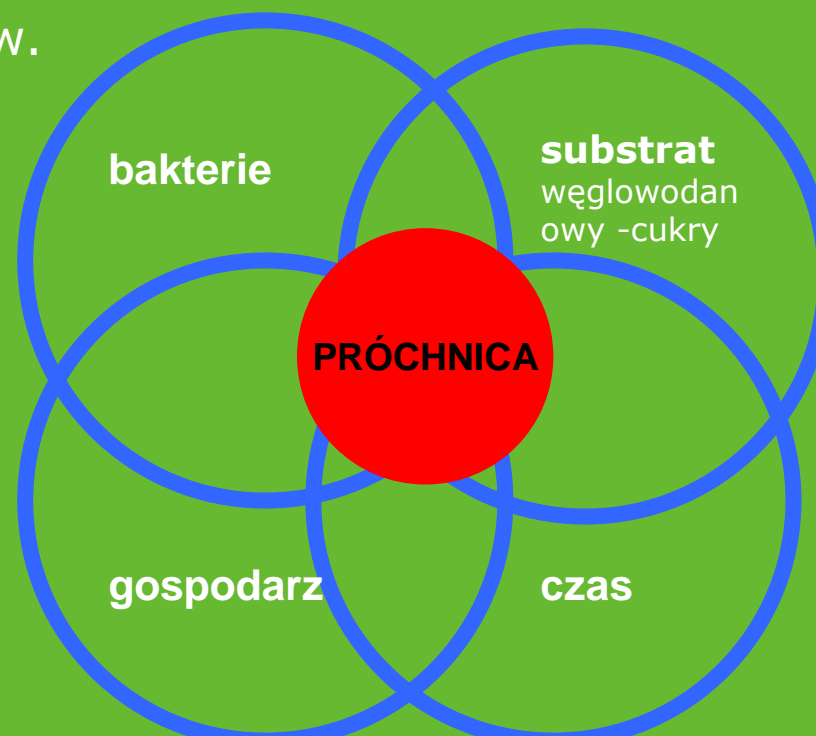
Te z kolei rozpuszczają twarde tkanki zęba – szkliwo i zębinę, w procesie demineralizacji powodującym utratę substancji mineralnej tych tkanek.

Przyczyny próchnicy

Rozwój choroby próchnicowej uwarunkowany jest współwystępowaniem czterech czynników, którymi są:

- płytka nazębna, bakteryjna (miękki osad na zębach) umiejscowiona na powierzchni zębów,
- węglowodany ulegające fermentacji do kwasów (cukry),
- podatność gospodarza (ząb, ślina, dostarczanie fluoru),
- czas działania powyższych czynników.

Płytkka nazębna

Płytkka nazębna, płytkka bakteryjna (białawy miękki osad) widoczna gołym okiem na powierzchniach wargowych siekaczy mlecznych zębów jest zapowiedzią szybkiego rozwoju próchnicy.

Węglowodany

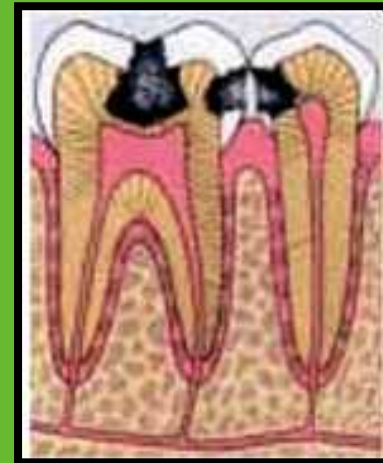
Próchnicotwórcze są węglowodany ulegające fermentacji (tzw. cukry):

- sacharoza (słodczyce, cukier z cukierniczki),
- skrobia przetworzona zawarta, np. krakersach.

Gospodarz/Ząb

- Wiek
- Morfologia zęba
- Podaż fluorków
- Odżywianie
- Higiena jamy ustnej
- Ślina – ilość i skład

Czas

PROCES DEMINERALIZACJI I REMINERALIZACJI

- **Demineralizacja**, tj. utrata substancji mineralnej szkliwa, powstaje pod wpływem kwasów powstałych z rozkładu cukrów.
- **Remineralizacja** – następuje wówczas, gdy do zmiany próchnicowej zęba docierają jony wapniowe i fosforanowe znajdujące się w ślinie. Proces ten ulega przyspieszeniu, gdy w ślinie występują również jony fluorkowe dostarczane, np. z past do zębów z fluorem używanych do szczotkowania zębów.

Proces powstawania próchnicy

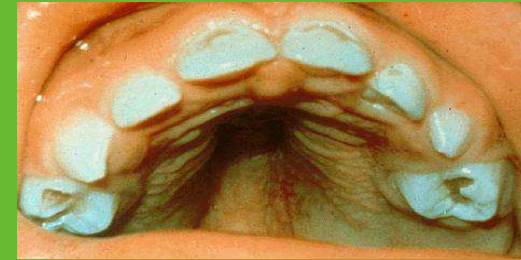
Profilaktyka podstawą planowania leczenia - „Zarządzanie próchnicą”

Zadania:

- wczesna diagnostyka,
- określenie dominującej przyczyny rozwoju próchnicy,
- ustalenie planu leczenia,
- zatrzymanie procesu próchnicowego poprzez działania profilaktyczne,
- ocena ryzyka rozwoju próchnicy,
- ustalenie jak często powinny odbywać się wizyty kontrolne,
- monitorowanie powstawania zmian,
- współpraca z rodzicami.

Próchnica zębów u dzieci - próchnica wczesnego dzieciństwa, próchnica wczesna

Próchnica wczesnego dzieciństwa występuje u dzieci przed ukończeniem 6 roku życia.

Może pojawić się wkrótce po wyrżnięciu zębów mlecznych. Cechuje ją gwałtowny przebieg doprowadzający w krótkim czasie do znacznej utraty korony zęba, chorób miazgi i tkanek okołowierzchołkowych.

W jaki sposób dochodzi do zakażenia jamy ustnej dziecka?

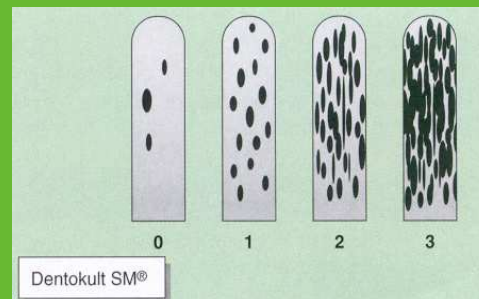
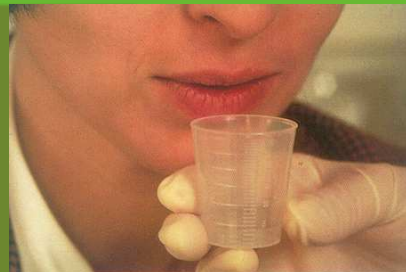
- nie należy podawać dziecku wcześniej oblizywanych sztućców, smoczka, płynu z tej samej szklanki, nie całować w usta i paluszki, które dziecko wkłada do ust przenosząc w ten sposób bakterie próchnicotwórcze,
- bakterie są głównie przenoszone od matki/opiekuna na dziecko za pośrednictwem śliny,
- im wcześniej jama ustna dziecka zostanie zakażona bakteriami, tym większe jest ryzyko rozwoju próchnicy.

Zapobieganie pierwotne

Prowadzi się u kobiet w okresie ciąży:

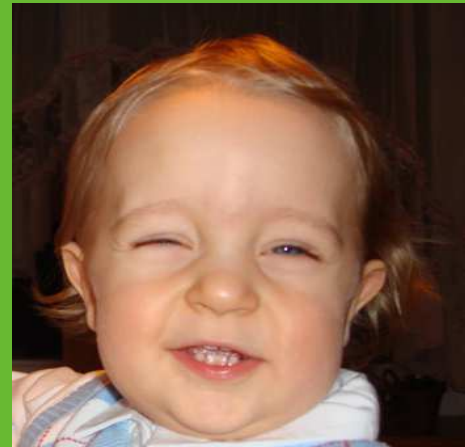
- określenie poziomu bakterii próchnicotwórczych w jamie ustnej u kobiety ciężarnej (ryzyko transferu infekcji),
- wyleczenie jamy ustnej kobiety ciężarnej,
- poinformowanie przyszłej matki o drogach przenoszenia infekcji do jamy ustnej dziecka (smoczki, łyżeczki).

Zapobieganie wczesne

Dotyczy dziecka:

- określenie poziomu bakterii próchnicotwórczych w jamie ustnej dziecka,
- eliminacja infekcji (preparaty z chlorheksydyną).

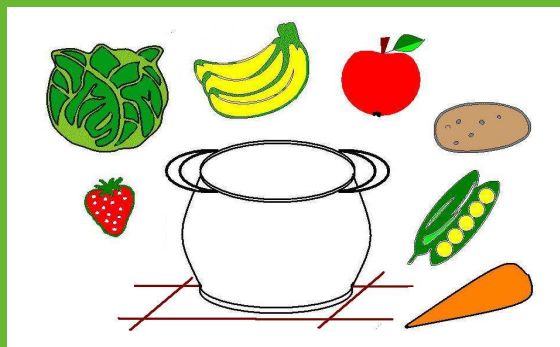
Zapobieganie tradycyjne

W domu

- prawidłowe żywienie,
- prawidłowa higiena jamy ustnej (szczotkowanie zębów, używanie pasty do zębów z fluorem, stosowanie nici dentystycznych).

Wrocław
miasto spotkań

W gabinecie stomatologicznym

- stosowanie preparatów z fluorem,
- uszczelnianie bruzd międzyguzkowych – lakowanie,
- preparaty z chlorheksydyną.

Dlaczego trzeba leczyć zęby mleczne?

Wyleczone zęby mleczne:

- zmniejszają ryzyko rozwoju próchnicy w zębach stałych,
- utrzymują miejsce dla przyszłych zębów stałych, co przyczynia się do prawidłowego rozwoju szczęk i zapobiega powstawaniu niektórych wad zgryzu.

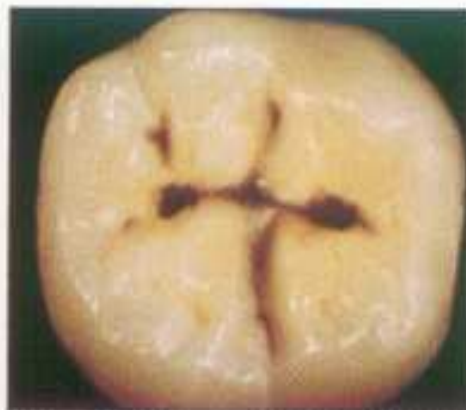
Dlaczego trzeba leczyć zęby mleczne? cd.

Nieleczona próchnica zębów mlecznych może powodować:

- zaburzenia mowy,
- zaburzenia ze strony układu pokarmowego spowodowane źle rozdrobnionym pokarmem i połykaniem dużych kawałków,
- powstawanie zmian ropnych w jamie ustnej,
- uszkodzenie zawiązków zębów stałych,
- obrzęki twarzy,
- zakażenie całego organizmu,
- próchnicę w zębach stałych,
- nieprzyjemny zapach z ust,
- brak akceptacji ze strony rówieśników i niską samoocenę.

Etapy powstawania próchnicy w „szóstce”

Zalecenia dla rodziców

- prawidłowa higiena jamy ustnej,
- prawidłowe nawyki żywieniowe,
- regularne wizyty kontrolne.

Higiena jamy ustnej mycie zębów

- zalecenia higieniczne
pasty z fluorem
0-2 lata 500 ppm
2-6 lat 1000 ppm
powyżej 6r.życia 1450 ppm

Higiena jamy ustnej mycie zębów

- zęby oczyszczać przynajmniej dwa razy dziennie - **po śniadaniu i po kolacji**,
- dziecko podczas szczotkowania zewnętrznych i wewnętrznych powierzchni zębów powinno wykonywać ruchy „wymiatania”, natomiast powierzchni żujących „szorowania”,
- po zakończeniu szczotkowania zębów należy do jamy ustnej nabrać łyk wody i przetrzymać przez 30 sekund powstałą mieszaninę pasty, śliny i wody, a następnie wypluć; zwiększa to korzystne działanie fluoru zawartego w paście do zębów.

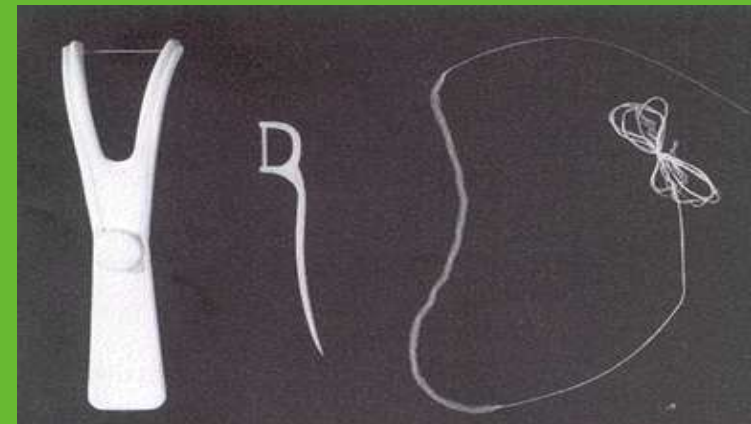
Higiena jamy ustnej mycie zębów cd.

- szczoteczkę do zębów należy wymieniać na nową wówczas, gdy występuje zniekształcenie włosa,
- **dziecku podczas mycia zębów należy pomagać,**
- **skuteczność** oczyszczania zębów należy obowiązkowo **kontrolować** u dzieci do 10 roku życia.

Higiena jamy ustnej mycie zębów cd.

- w późnym wieku przedszkolnym kiedy występuje uzębienie mieszane powierzchnie międzyzębowe są bardziej narażone na próchnicę, należy wówczas pomagać dziecku nitkować te miejsca przy każdym szczotkowaniu zębów,
- pomocne przy określeniu dokładności oczyszczania zębów jest wybarwianie płytki.

Higiena jamy ustnej mycie zębów cd.

- zjedzenie jabłka przed snem czy żucie gumy, nawet bezcukrowej, nie zastępuje szczotkowania zębów

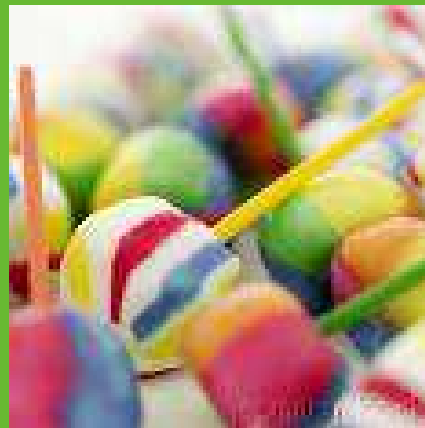
Zalecenia dietetyczne

- podawać dziecku napoje neutralne w szczególności w nocy i między posiłkami,
- ograniczyć ilość słodkich przekąsek,
- zapewnić przynajmniej 2 godziny przerwy pomiędzy posiłkami,
- słodkie napoje najlepiej podawać podczas głównych posiłków, zdrowsze dla zębów jest picie przez słomkę.

Zalecenia dietetyczne cd.

- zniechęcać do ssania twardych cukierków i lizaków oraz spożywania kleistych pokarmów, np. krówki, toffi, płatki kukurydziane, chipsy. Produkty te przyklejają się do powierzchni zębów powodując długotrwałe i niekorzystne dla nich działanie cukrów.

Zalecenia dietetyczne cd.

- na przekąski wybierać produkty spożywcze niepróchnicotwórcze np. warzywa, twarde żółte ser, owoce.

Wizyty w gabinecie stomatologicznym

- regularne wizyty kontrolne najpóźniej od 1 roku życia
- wizyty dziecka u lekarza stomatologa powinny odbywać się zgodnie z zaleceniami lekarza,
- początkowe zmiany próchnicowe można zatrzymać lub odwrócić pod warunkiem dokładnego usuwania płytki bakteryjnej, zmniejszenia ilości spożywanych węglowodanów oraz miejscowego stosowania preparatów fluoru (lakierowanie, żele).

Wizyta w gabinecie stomatologicznym

Obejmuje:

- badanie ogólno-stomatologiczne z oceną potrzeb zdrowotnych,
- ocenę higieny jamy ustnej z odnotowaniem wybarwionych powierzchni na diagramie,
- instruktaż szczotkowania zębów.

Pełny zakres wizyty potwierdza rodzic lub opiekun w karcie pacjenta.

Wizyty w gabinecie stomatologicznym

- Ocena higieny jamy ustnej z odnotowaniem wybarwionych powierzchni na diagramie. Pełny zakres wizyty potwierdza rodzic lub opiekun w karcie pacjenta

BADANIE STOMATOLOGICZNE

Zewnątrzustne w normie TAK/NIE
Odchylenie od normy *Nie*

18	17	16	15	14	13	12	11	21	22	23	24
48	47	46	45	44	43	42	41	31	32	33	34
55	54	53	52	51	61	62	63	64	65		
85	84	83	82	81	71	72	73	74	75		

O - z
-- br
C - p

Wizyty w gabinecie stomatologicznym

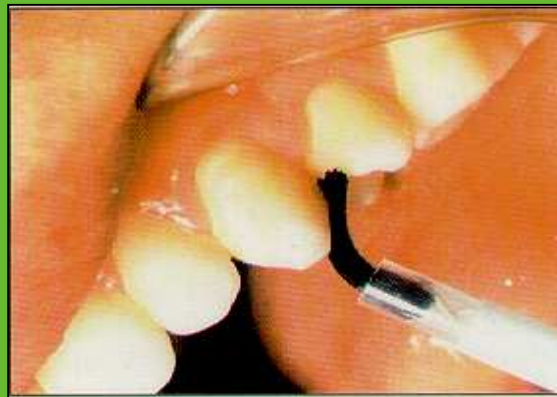
- początkowe zmiany próchnicowe można zatrzymać lub odwrócić pod warunkiem dokładnego mycia zębów, zmniejszenia ilości spożywanych węglowodanów oraz miejscowego stosowania preparatów fluoru (lakierowanie, żele).

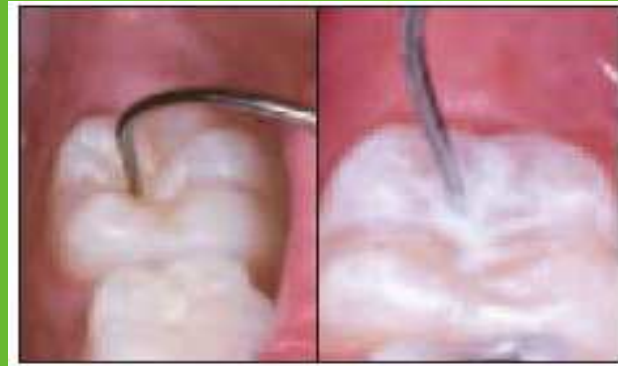
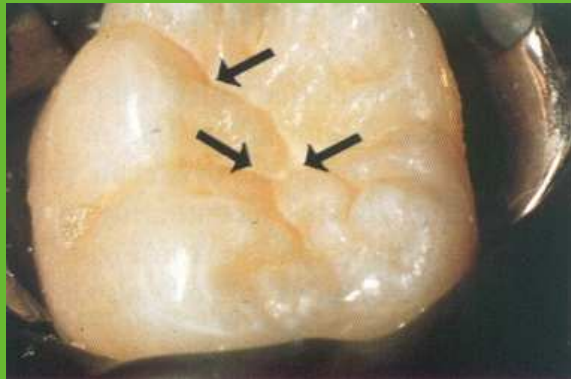
Miejscowe stosowanie preparatów fluorkowych **LAKIEROWANIE**

Lakierowanie zębów polega na pokrywanie ich lakierem zawierającym fluor.

Celem lakierowania jest wzmocnienie szkliwa i jego ochrona przed działaniem bakterii. Regularne lakierowanie pozwala skutecznie zapobiegać powstawaniu próchnicy.

Miejscowe stosowanie preparatów fluorkowych: **LAKOWANIE** - uszczelnianie bruzd międzyguzkowych

EFEKTY PROGRAMU

Zależą od:

- pracy personelu pedagogicznego przedszkola,
- wiedzy i umiejętności lekarza stomatologa,
- dużego zaangażowania rodziców,

- zaangażowanie nauczycieli i lekarzy nie przyniesie spodziewanych efektów bez aktywnej postawy rodziców w codziennym nadzorowaniu szczotkowania zębów i zdrowym żywieniu dzieci,
- kształtowanie nawyków higienicznych i dietetycznych dzieci w przedszkolu musi być kontynuowane w domu.

Profilaktyka próchnicy

Korzyści zdrowotne, społeczne i finansowe

- piękne białe zęby – estetyczny wygląd,
- świeży oddech,
- ograniczenie źródeł zakażenia – zdrowy organizm,
- niskie koszty leczenia,
- akceptacja społeczna.

Wrocław

miasto spotkań

www.wroclaw.pl

zdrowie i bezpieczeństwo